

більш широкого кола школярів, відкриття для них невичерпної скарбниці пісенної культури, основою якої є саме музичний фольклор.

Таким чином, процес естетичного виховання значно поліпшується, коли педагог дотримується методів та прийомів активізації творчої діяльності дітей засобами українського фольклору у взаємодії з народним живописом та усною народною творчістю, використовує цікаві художні техніки, декорування виробів, ліплення казкових персонажів, виготовлення ляльок для театру, замальовок сюжетів українських народних пісень.

Висновки. На нашу думку, методи і прийоми активізації естетичного сприймання дітей, індивідуальний і диференційований підхід до формування естетичної оцінки засобами використання народного мистецтва та розширенням художнього світогляду дітей, забезпечать зростання зацікавленості творами народного мистецтва. Використання українського народного фольклору та усної творчості, казки, пісні, поезії є могутнім діючим засобом у процесі виховання самосвідомості, національного характеру мислення, патріотизму в естетичному вихованні дітей молодшого шкільного віку.

Література

1. Барановська І.Г. Розвиток музичної освіти України кінця XVII-XVIII ст. / І.Г. Барановська, Н.Г. Мозгальова, Л.М. Уманська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Історія: збірник наук. праць / за заг. ред. проф. О.А. Мельничук. – Вип. 25. – Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2017. – С. 30-34.
2. Казьмірчук Н.С. Формування творчої особистості майбутнього вчителя в процесі навчання у ВНЗ / Казьмірчук Н.С. // Наукові записки. Збірник матеріалів науково – практичної конференції викладачів і студентів.- Серія «Мистецтво».- Вінниця, 2017.- С. 75 -79.
3. Масол Л.М. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах / Л. М. Масол // Шкільний світ. - 2002. - № 9. - С. 1-16.
4. Миропольська Н.Є. Мистецтво слова в структурі художньої культури учня : теорія і практика / Н.Є. Миропольська. - К. : Парламентське видавництво, 2002. - 204 с.
5. Тодосієнко Н.Л. Мистецтво як засіб формування естетичного сприймання у молодших школярів / Н.Л. Тодосієнко //Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (VI школа методичного досвіду) : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 28-29 листопада 2016 р. / за ред.. Л.С. Бровчак, Л.В. Старовойт. – Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2016. – С. 232- 236.

**Т. Цьомик-Яворська,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник–ст. викладач Т.Т. Маринчук**

ТВОРЧІ ПІДХОДИ ДО МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У СВІТЛІ ІДЕЙ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО

Постановка проблеми. Проблемам пошуку цікавих творчих прийомів, методів навчання та виховання, що активізують пізнавальну діяльність дітей, присвячені праці видатного педагога сучасності Василя Сухомлинського. Серед численних ідей вченого, які сьогодні вивчаються і потужно впроваджуються в початкову освіту, особливо актуально звучить ідея використання вчителем усього арсеналу виховних засобів для інтенсивного творчого становлення дітей, формування пізнавальних інтересів молоді, що забезпечує успішність навчальної діяльності в цілому.

Значення проблеми формування інтересу дітей до навчальної діяльності можна сформулювати словами В.О.Сухомлинського: „Я вбачаю найважливішу виховну мету уроку в тому, щоб запалити в маленької людини вогник жадоби пізнання” [8,с.360]. Педагог застерігав, що найстрашніше горе – горе для школи, горе для суспільства, якщо молодій людині не хочеться знати. Тому для молодого педагога найважливішим завданням, на думку вченого, має бути запалення в учнів вогників до здобуття знань. В.О.Сухомлинський зауважував, що виховання пізнавального інтересу в дитини має спиратися на таке навчання, коли „мислення супроводжується почуттям піднесення, схвилюваності учня, подиву, інколи навіть зачудування істиною, яка відкривається усвідомленням й відчуванням своїх розумових сил, радістю творчості...” [7, с. 479].

Таким чином, Василь Сухомлинський вбачав вельми тісні зв'язки між успішністю, що є результатом розвинутого пізнавального інтересу в молодших школярів і прагненням до творчої діяльності. Педагог був переконаний, що розвиток пізнавального інтересу веде до планомірного формування розумових дій у шкільний період, забезпечує високу якість знань і створює інтелектуальні передумови для виховання творчого мислення.

Аналіз попередніх досліджень. Втілення ідей В.О. Сухомлинського в сучасній загальноосвітній школі завжди привертало увагу фахівців, педагогів, науковців. Про це свідчить той факт, що кількість дослідників творчої спадщини педагога з кожним роком зростає. Так, ідеї творчих підходів у навчанні та вихованні молодших школярів у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського глибоко розглядалися сучасним науковцем О. Замашкіною. Деякі аспекти екології дитинства В.О. Сухомлинського, у яких творчість є домінуючою складовою, розвинуті у працях О.Я. Савченко. Творчість сучасного педагога В.О. Сухомлинського вивчалася у дослідженнях Н. Ткачової. Будучи послідовниками великого педагога В.О.Сухомлинського вчені (Н.Ветлугіна, Д.Кабалевський, Л.Масол, О.Ростовський, О.Рудницька, Л.Хлебнікова та ін.) доводили, що творчість – антипод копіювання, все ж копіювання є невід'ємною частиною формування пізнавальної самостійності, яка дає змогу оволодіти досвідом раціональних дій. Під впливом пізнавального інтересу учень на шляху свого пізнання спочатку репродукує, розв'язує завдання відомим шляхом, а вже на основі цього долає нові елементи у вирішенні поставленої перед ним проблеми, вдосконалює власну пізнавальну

самостійність, розвиває творчість. Витоки цих ідей В.О. Сухомлинського лежать у працях його попередників. Роздумуючи про природу дитячої творчості, Л.Виготський указував на її синкретизм, в якому криється сам принцип розробки інструментальних засобів активізації творчої уяви, заснований на можливості взаємовпливу різних видів творчої діяльності [3]. З огляду на актуальність зазначеної проблеми у сучасній музичній педагогіці **метою статті** є розгляд питань використання творчого підходу до музичного виховання школярів у світлі ідей Василя Сухомлинського.

Виклад основного матеріалу. Великі резерви щодо розвитку творчого потенціалу дітей вбачав В.Сухомлинський у музичному навчанні школярів, у використанні творчого потенціалу хорового співу, елементів хореографічного мистецтва, гри на дитячих музичних інструментах, вивченні музичної грамоти у процесі музично-виконавської діяльності дітей.

Вивчаючи творчі можливості різних видів музичної діяльності в сучасній початковій школі, можна засвідчити, що до цього часу залишається недостатньо вивченою проблема творчих перспектив такого виду музичної діяльності, як вивчення дітьми музичної грамоти. Музична грамота як система музичних знань або початкових відомостей про музичні явища і об'єкти, елементи музичної мови, має опановуватися дітьми на основі розвитку музично-слухових уявлень, ладового, інтонаційного, ритмічного чуття школярів, передбачаючи теоретичні і творчо-практичні рівні освоєння учнями.

Значні методичні резерви в засвоєнні музичної грамоти містять у собі творчі завдання, як одна із форм продуктивної діяльності учнів. Їх рішення вимагає від учня “застосування раніше засвоєних знань та вмінь у новій ситуації, їх комбінацію та перетворення, побудову на їх основі способу рішення, бачення нової проблеми в традиційній ситуації, бачення структури і нової функції об'єкта” [4,с.69]. Вирішуючи творчі завдання на основі засвоєних музично-теоретичних знань і музично-слухової інформації, учень аналізує і переосмислює відповідно до конкретного завдання засвоєні раніше терміни, поняття, художні явища, музичні твори тощо. Запропонована вчителем нова ситуація застосування знань породжує у свідомості дитини так звану поліфонію змістів, образів, емоційних станів, які реалізуються у ході вирішення творчого завдання. Таким чином, процес пізнання набуває “нових обертів”, виникає потреба у творенні, що підсилює пізнавальні інтереси школярів. Постановка в ситуацію виконання творчого завдання завершується створенням своєрідного творчого продукту. Отже, творчі завдання, на відміну від репродуктивних, здатні не лише сформулювати пізнавальний інтерес, а й підняти школярів на більш високий рівень розумового і творчого розвитку.

З урахуванням творчого підходу до формування пізнавальних інтересів молодших школярів на уроці музики пропонуємо ряд творчих завдань, використання яких сприятиме ґрунтовному засвоєнню музичних знань, практичних умінь і навичок художньої діяльності, активізації емоційної та інтелектуальної сфери дітей, вихованню творчої самостійності та ініціативи.

Творчі завдання, що використовуються у різних видах музичної діяльності.

- Прослухай музичні твори і віднеси їх до одного з трьох китів (жанрів) музики. Намалюй відповідно характеру музичного твору: кита, що марширує (сумний, веселий, урочистий марш); кита, що танцює (український, східний, африканський танець); кита, що співає пісню (українську народну, російську, польську, естрадну сучасну або старовинну).
- Склади казку про піаніно. Зафарбуй кольоровими олівцями на зображеній у зошиті фортепіанній клавіатурі: октаву, в якій може заспівати школяр (голубим кольором); октави, звуками яких можна зобразити літній дощик, срібні дзвіночки, пташку, білочку (кольори добирати відповідно характеру явища або уявного художнього персонажу); октави, звуками яких можна відтворити ходу ведмедя, слона, удари літнього грому (аналогічно до попереднього завдання).
- Створи сценарій музичної казки “Про музичні інструменти” з розподілом ролей між учнями класу. Виготов казкові атрибути для інсценізації казки. Запропонуй музичні твори, які можна використати для супроводу казки.
- На нотний стан "музичного деревця" перепиши улюблену мелодію.
- Зобрази окремо на аркуші паперу графічну лінію цієї мелодії і уяви, що це обриси природного гірського ландшафту. Розмалюй фарбами цю уявлену тобою картинку, оформи в рамочку і прикрась музичний куточок.
- Виготов нотні знаки з паперових смужок на уроці трудового навчання. Створи об'ємну аплікацію використовуючи ноти та інші музичні знаки.
- Прослухай музичний твір “Метелик” А.Штогаренка і намалюй його зображення, використовуючи нотні знаки.
- Розмалюй музичними символами окарину, опиши тембр (забарвлення звуку) цього музичного інструмента.

Таким чином, слід зазначити, що творчість як могутній фактор виховання, навчання і розвитку дитини, має ефективно входити в існуючу технологію навчання музики, стати її стимулюючою методичною ланкою, на основі якої можна впроваджувати нові розвивальні технології, прийоми музичного навчання та виховання дітей. Так формуються пізнавальні інтереси дітей, що позначається на ставленні до навчання учнів у цілому. Головною позитивною ознакою сприймання і засвоєння школярами музичної інформації в процесі різних видів творчої діяльності є забезпечення сприятливих умов для виявлення як індивідуальних творчих можливостей дітей, так і здатності їх виявляти себе у різних колективних формах навчальної діяльності. Такий спектр дидактичних, розвивальних та перспектив творчих форм, методів, прийомів створює насправді чудові умови для навчання молодших школярів музики.

Висновки. Відповідно до завдань реформування початкової освіти, майбутній учитель музики повинен узяти на себе функції підтримки та допомоги учням у їхньому музичному навчанні, творчому розвитку, створювати школярам сприятливу атмосферу для самостійного оволодіння музичними знаннями. Виконуючи в початковій школі функції музичного керівника і наставника, вчитель має залишатися взірцем у доборі шляхів мистецько-творчого самовдосконалення учнів відповідно до індивідуальних потреб, музичних задатків та здібностей дітей. Отже, впроваджуючи ідеї видатного вченого, педагога В.Сухомлинського в практику музичної освіти, майбутній учитель має спрямувати всі зусилля на те, щоб створити на уроці сприятливу атмосферу і особливі можливості для формування пізнавальних інтересів дітей. Пізнання, таким чином, стає цікавим і захоплюючим процесом та запорукою творчого розвитку особистості, самостійного оволодіння музичними знаннями. У процесі творчої діяльності активізується інтелектуальна та емоційна сфера школярів, розвиваються музичні здібності, учні набувають таких якостей творчої особистості як експресивність, оригінальність, винахідливість в комбінуванні художніх елементів, здатність до життєвих способів реалізації творчих ідей.

Література

1. Вашуленко М. Літературна творчість В.О.Сухомлинського в нових підручниках для початкової школи / М.Вашуленко // Бібліотечка вчителя - 2003.- № 5. С. 3.
2. Ващенко Г. Загальні методи навчання: Підручник для педагогів / Г. Ващенко. - Видання перше. - Київ, Українська видавнича спілка, 1997. - 441с.
3. Выготский Л.С. Психология искусства / Л.С.Выготский. – 3-е изд. - М.: Искусство, 1986. – 573 с.
4. Казанцева І. Творчі завдання – шлях активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках біології/ І.Казанцева //Рідна школа - 2000. - №11. – С. 69-71.
5. Морозова С.Н. Основные направления и приёмы развития детского творчества в педагогической деятельности Б.Л.Яворского и его учеников /С.Н. Морозова //Из истории музыкального воспитания: Хрестоматия /Сост. О.А.Апраксина. - М.: Просвещение, 1990. - 207с.
6. Савчено О. Грані дидактичної системи В.О.Сухомлинського / О.Я.Савченко // Початкова школа – 1993. - № 10. - С. 16.
7. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям / В.О.Сухомлинський // Вибрані твори. В 5-ти т.– К.: Рад.школа, 1976. – Т.2. – С.419-654.
8. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину/ В.О.Сухомлинський // Вибрані твори. В 5-ти т.– К.: Рад.школа, 1976. – Т.2. – С.149-416.

В. Чорноіваник,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – канд. пед. наук, доцент І. Г. Барановська